

EEN KIJKJE IN GD-ONDERZOEKSCENTRUM 'FERTILITEIT PAARD'

In het Friese Oldeholtpade bevindt zich het gespecialiseerde centrum van de GD voor vruchtbaarheidsonderzoek bij hengsten. Het hele jaar door laten hengstenhouders hier onderzoeken of de kwaliteit van het sperma van hun hengst(en) in orde is. Van augustus tot en met december is het topdrukte. Dan wordt dagelijks het sperma van vele jonge hengsten onderzocht, in het kader van de keuring van 'Het Friesch Paardenstamboek'.

Het centrum wordt gerund door analiste Margriet van der Lei. "Eigenaren en koeriers brengen gedurende het hele jaar sperma-

monsters naar dit centrum. De onderzoeken worden aangevraagd vanwege de keuring, maar ook voor certificering of bij de

aan-/verkoop van een hengst en bij onderzoek van diepvries-sperma. Ook als er problemen zijn met de vruchtbaarheid, kan

onderzoek uitsluitsel geven. En het onderzoek kan waardevol zijn bij onenigheid met klanten of als extra garantie. Vanaf half

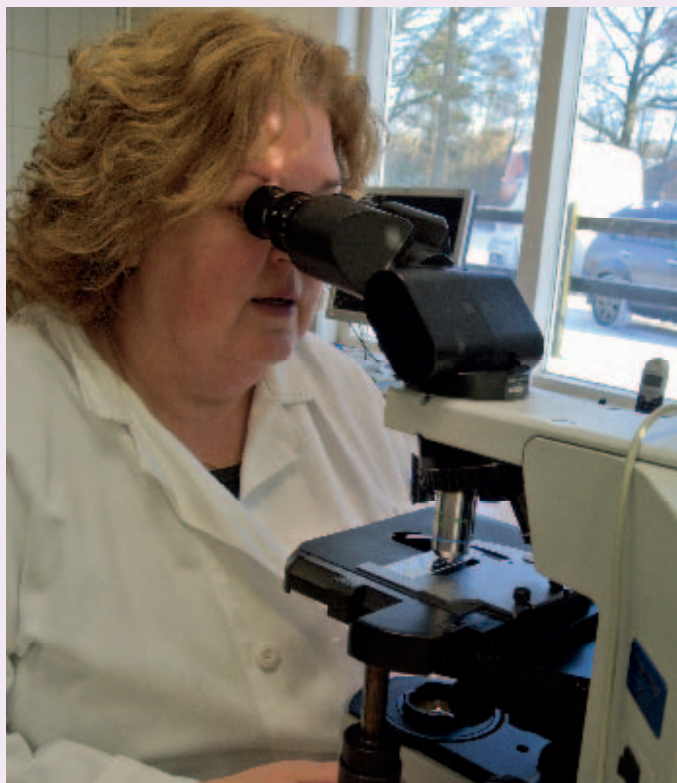
IN HET ONDERZOEKSCENTRUM WORDT DE SPERMAKwaliteit VAN TWEE SPRONGEN BEOORDEELD

augustus tot en met december komen de meeste eigenaars met hun hengsten naar Oldeholtgade, voor controle van het geslachtsapparaat en de beoordeling van de spermakwaliteit van twee sprongen."

SPERMA ONDER DE LOEP

"We onderzoeken de kwaliteit van zowel vers, verdund als diepvriessperma. Met behulp van de microscoop beoordelen we de beweeglijkheid van de spermacellen, de houdbaarheid (beweeglijkheid op 24 en 48 uur na afname sperma), de concentratie, het aantal levende en dode cellen en de vorm van de cellen. Als spermacellen niet goed functioneren, heeft dat meteen effect op de bevruchtingsresultaten."

Spermacellen worden geproduceerd in de testikels en opgeslagen in de bijbal. Naast de zaadbal voegen de bijklieren, de prostaat, bulbourethraalklieren en de zaadblazen extra vloeistof toe aan het sperma. Door bijmenging van bijvoorbeeld urine of bloed vermindert de levensvatbaarheid. De vorming van nieuwe zaadcellen is een continu proces en duurt acht tot negen weken. Dit

GD-ANALISTE MARGRIET VAN DER LEI BEOORDEELT HET SPERMA MET BEHULP VAN DE MICROSCOOP

proces kan verstoord worden door medicijnen, trauma en ziekte. Door ziekte kan de spermakwaliteit direct verminderen en doordat alle stadia van spermaproductie worden aangetast, kan het dus tot negen weken duren voordat de spermakwaliteit weer normaal is.

Hitte- en koudeshock na het spermavangen en een niet optimale verdunner kunnen afwijkende zaadcellen geven.

KWALITEITSGARANTIE

De monsters diepvriessperma worden bewaard in een koude-vat,

in vloeibare stikstof. Naast de kwaliteit van de cellen, onderzoekt Margriet hoeveel rietjes nodig zijn voor één inseminatie. "De diepvroren rietjes sperma gaan de hele wereld over", vertelt Margriet. "De hengstenhouders willen garanties afgeven aan hun (buitenlandse) afnemers."

Bacteriologisch en schimmelsonderzoek bepalen of het sperma ziekmakende (of te veel) bacteriën en schimmels bevat. Op de penis is normaliter een bacterieflora aanwezig. In het sperma mogen echter geen grote hoeveelheden van deze bacteriën, en evenmin ziekmakende bacteriën, terechtkomen. Schimmels in sperma zijn doorgaans niet afkomstig van de hengst, maar zijn erin terechtgekomen tijdens het spermavangen of het verwerken van het sperma. Bij het bacteriologisch onderzoek wordt wat monster over een plaatje gestreken, dat vervolgens twee dagen wordt bebroed in een stoof.

Zodra de uitslag bekend is (de eerste uitslagen zijn er vaak al dezelfde dag), belt Margriet die door aan de eigenaar. Een uitslag op schrift volgt vlot daarna.

CEM-ONDERZOEK

Voor de certificering hengstenhouderij is niet alleen sperma-, maar ook CEM-onderzoek noodzakelijk. Een hengst mag pas worden ingezet voor de dekdienst als de uitslagen van zowel het sperma- als het CEM-onderzoek goed is.

Spermaonderzoek wordt uitgevoerd bij SWS-, BKI- en natuurlijk dekkende-hengsten. CEM-onderzoek wordt gedaan bij SWS-, BKI-hengsten en bokmerries en vindt plaats bij de GD in Deventer. Voor CEM-onderzoek is van elke KI-hengst één swab uit de sinus van de fossa urethralis nodig, van bokmerries één swab uit de fossa clitoridis.

De CEM-bacterie (*Tayorella equigenitalis*) is vooral bij 'gezonde' dragers lastig aan te tonen. Een zeer nauwkeurige monsternamen kan de betrouwbaarheid van de uitslag vergroten. Dierenartsen worden daarom geadviseerd om de instructies voor monsternamen op te volgen (zie www.gddeventer.com/paard > voor dierenarts).

